

дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ч. Бо ; Нац. пед. Універс. ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2017. – 236 с.

3. Козир А. Диригентсько-хорова підготовка як основа фахового становлення майбутнього вчителя музики / Молодь і ринок № 11 (82), 2011. С. 19–24.
4. Мильштейн Я. И., Игумнов К. Н. Вопросы фортепианной педагогики / Я. И. Мильштейн // Вопросы фортепианного исполнительства. – М., 1965. – С. 141–166.
5. Полубоярина І. Проблема інтерпретації музичного твору в процесі професійної підготовки музично обдарованих студентів / Освіта та розвиток обдарованої особистості № 1(8) / 01/ 2013. – С. 70–73.

*О. А. Шумейко,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри культурології
Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого*

КОМІЧНЕ У САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У сучасній науці термін «комічне» вживається як родове поняття на позначення різноманітних явищ, які здатні викликати сміх.

Об'єктом комічного є суспільно значуще смішне, що характеризується як невідповідність форми змістові, суперечність чи помилка, недосконалість, контраст. Суб'єктивне переживання комічного виявляється по різному – від доброзичливої посмішки до злої насмішки, від веселого настрою до нестримного сміху. Сутність комічного полягає в суперечності. Комізм – результат контрасту, розладу, протистояння: потворного – прекрасному, ничого – піднесеного, удавано головного і дійсно значного, механічного – живому, внутрішньої порожнечі – зовнішності, яке претендує на зміст і реальну значущість. У кожній з цих опозицій виявляється й абсолютизується один із типів комічних суперечностей, але форми комічного різні. У цьому завжди наявні два протилежні начала, одне з яких видається позитивним і привертає до себе увагу, але насправді за своїм змістом містить негативну оцінку. Важливо зазначити, що для суперечностей, які породжують комічне, характерним є те, що перша за часом сприйняття сторона суперечності виглядає значною

і серйозно на нас впливає, друга ж, яку ми сприймаємо за часом пізніше, розчаровує своєю невідповідністю.

Джерелом комічного може бути не тільки підміна змісту, значення повідомлення, але й порушення міри, створення ілюзії. Тому сміх супроводжує викриття нікчемності, що претендує на якусь значущість, сміх зміцнює гідність людини. У комічному зображені соціальні явища, спосіб життя, діяльності, поведінка людини тощо, що перебувають у суперечності з об'єктивним ходом історії, з естетичними началами, тому вони оцінюються негативно. Комічне – це продукт розвинутої людської культури, здатність подивитися на себе збоку, піднятися над своїми повсякденними інтересами.

Суттєві особливості комічного змінювалися від епохи до епохи; змінювалася і сама дійсність і вихідна позиція естетичного аналізу життя. Варто наголосити на такій особливості комічного явища, як реакція на об'єктивні життєві обставини. Змінилася історична ситуація – і смішне перестало бути смішним, якась частина конкретного образу втрачена. Попри різноманітність типів, форм, відтінків комічного, їхню історичну та національну своєрідність, сутність комічного завжди одна: воно виражає суспільно значущу суперечність, невідповідність явища або однієї із його рис високим естетичним ідеалам.

Комічне в літературі – це естетична форма критики, яка є творчо активною. Особливий її характер полягає в тому, що вона передбачає усвідомленню активне сприйняття з боку реципієнта, який вдається до самостійної емоційно-критичної оцінки події, включається в процес творчого активного пізнання світу, що вимагає самостійної роботи думки щодо зіставлення естетичних ідеалів та явищ, які висміюються. Комізм обов'язково (звичайно, більшою чи меншою мірою, імпліцитно чи експліцитно) пов'язаний із серйозністю: знання світу, подій, стану речей у їх, так би мовити, нормативній онтологічній заданості дозволяє зрозуміти динаміку зображуваного за певною шкалою: трагічне – серйозне – комічне.

Комічне – це категорія естетики та поезики, що відбиває невідповідність між недосконалим, тим, що віджило, неповноцінним змістом явища чи предмета і його формою, що претендує на повноцінність і значущість. Види комічного відзначаються своїми диференційними ознаками. В онтологічному плані між гумором, іронією, сатирою та сарказмом немає неперехідної межі. Вони взаємодіють між собою, часто переходячи одне в одного, увиразнюючи при цьому характерні особливості.

Як складова художнього тексту комічне реалізується через використання різноманітних мовних засобів. Кожний конкретний вид комічного має свою вербальну доміную, яка найбільшою мірою відповідає особливостям такого оцінного ставлення до дійсності, та її осмислення, що породжує комічне значення. Мовний засіб творення комічного важливий і цінний не тільки тому, що за його допомогою досягається певний художній ефект, а й тому, що він активізує у читача екстралінгвальні знання – комічне осмислюється на денотативному рівні, де важливу роль відіграє енциклопедична інформація, пресу позиції, смислові імплікації тощо.

Оцінність – це семантична категорія, яка ґрунтуючись на протиставленні часткових значень негативної, позитивної чи нейтральної оцінки, передає ставлення мовця до названого предмета, явища чи поняття. Оцінність вважають загальномовною категорією, вона охоплює весь лексичний склад мови, але по-різному виявляється в його окремих групах.

Українська література другої половини ХХ ст. демонструє активну зміну естетичних систем – від творчості шістдесятників до модерної та постмодерної художньої практики. Розвиток літератури зазначеного періоду засвідчує розширене поле порушуваних проблем, збагачення мотивів, зміну естетичного модусу осягнення дійсності та ставлення митця до стереотипів, ціннісних орієнтирів як чинників організації концептуальної та мовної картини світу. Відхід від заангажованого мистецтва зумів зумовити безпосередній вияв практичного ставлення до дійсності, почасти дуже гострого, у мовотворчості представників цього періоду. Поетична картина світу стає відкритою для посилення емоційності та оцінності зображуваного, що знаходить вияв в активізації різних видів комічного. Причому посилюється художнього мислення авторів, які працюють переважно в «серйозних» жанрах. Філософічність та інтелектуалізм породжують глибинне осмислення і оцінне ставлення до різних життєвих явищ. У поле поетичної рефлексії потрапляють різномасштабні поняття, пов'язані з буттям не лише індивіда, а й цілої нації, з осмисленням не тільки сучасності, а й історії та перспектив її розвитку. Авторська оцінка часто вступає в суперечність із соціальним стереотипом щодо сприйняття і оцінювання певних явищ дійсності.

Комічне постає у зв'язку з різноманітними мотивами: історична та сучасна доля України, історичні особи, соціально-економічна та політич-

на дійсність, утвердження моральних цінностей, майбутнє української нації, рівень національної самосвідомості, соціальна інертність сучасників, стосунки людей за різних обставин та умов спілкування, зовнішність, психологічний стан, поведінка (відмова, зрада тощо), звички, почуття та ін. Так, у різних контекстах неодноразово трапляються стали сполуки «Содом і Гоморра», «очей у сірка не позичати», «прорубувати вікно до Європи», що використовуються у зв'язку з мотивами морального стану сучасного суспільства, зміцнення національної самобутності.

Черемський М. П.	
РОЛЬ САМООСВІТИ ТА САМОДІЯЛЬНОСТІ В САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	353
Гізімчук О. О.	
САМООСВІТА ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК ЗАСОБИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗГОРТАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МУЗИКАНТА	358
Пивоваров В. М.	
ВПЛИВ ЛІТЕРАТУРИ НА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	361
Єрахторіна О. М., Єрахторіна А. О.	
ПРОБЛЕМА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	367
Сейдіна Б. З., Рахметова Д., Сапарбек Г.	
ВОСПИТАНИЕ В УЧАЩИХСЯ КУЛЬТУРЫ ОРАТОРСКОГО ИСКУССТВА ЧЕРЕЗ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИБРАЯ	371
Слюсаренко Т. О.	
ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРИТАЦІЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФІХІВЦЯ-БАНДУРИСТА	375
Шумейко О. А.	
КОМІЧНЕ У САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	380
СПИСОК АВТОРІВ.....	384

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**ПРОБЛЕМИ САМОРОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ**

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
15 листопада 2019 року**

Харків
«Право»
2019

УДК 13:130.1(130.2)+340+37.04+8
П78

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік НАПрН України, проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. В. Прудникова – д. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві :
П78 матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15 листоп. 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 404 с.

ISBN 978-966-937-825-5

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософської антропології та філософії культури, соціальної філософії, філософії права, психології, педагогіки, культурології, мистецтвознавства та актуальних проблем освіти і виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 13:130.1(130.2)+340+37.04+8

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ISBN 978-966-937-825-5

ПЕРЕДМОВА

Глобалізація культурних, політичних, економічних зв'язків та стрімкий технологічний прогрес відкривають нові перспективи суспільного розвитку взагалі і саморозвитку особистості зокрема, але водночас вони створюють і неабиякі небезпеки глобального масштабу. Ми стаємо свідками, з одного боку, надто швидкого зростання залежності середовища від діяльності людини, а з другого – технократичного ставлення до неї як засобу для досягнення різних соціальних, групових, корпоративних цілей.

Безумовно, розвиток суспільства залежить від потенціалу особистостей, спрямованості їх діяльності. Нерозвинений, слабозвинений чи однобічно розвинений потенціал часто стримує або й унеможливорює суспільний прогрес. Однак, слід визнати, що і стан соціуму впливає на саморозвиток особистості, адже система «суспільство-особистість» має зворотній зв'язок.

Спектр впливу так званого життєвого середовища на особистість досить широкий: від формування світогляду завдяки зусиллям науковців різних галузей знань, філософів, теологів; виховання в сім'ї та різних соціальних інститутах, наприклад, навчальних закладах; професійної допомоги психологів, медиків, інших фахівців у різних життєвих ситуаціях до створення умов для заохочення особистості самостійно розвиватися з боку держави та органів влади. Так, законодавством більшості демократичних країн на конституційному рівні саме особистість визнається найвищою соціальною цінністю, а тому одне із пріоритетних завдань держави – створення умов для її саморозвитку.

Отже, сьогодні проблеми саморозвитку особистості з суто антропологічних трансформуються у соціальні та потребують всебічного осмислення фахівцями різних галузей знань і професій: теоретиків і практиків, філософів і педагогів, культурологів і соціологів, теологів і етиків, психологів і юристів.

Забезпечити їх взаємодію і покликана науково-практична конференція, яка лише за рік стала міжнародною. Це свідчить про неабияку зацікавленість проблемою саморозвитку особистості, вибором стратегій та моделей, які сприятимуть подоланню кризових явищ у сучасному суспільстві.

Голова організаційного комітету конференції,
проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого,
заслужений діяч науки та техніки України,
академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
А. П. Гетьман

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
15 листопада 2019 року**

Видається в авторській редакції

Технічний редактор *А. Т. Гринченко*

Підписано до друку з оригінал-макета 13.11.2019.
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 22,15. Ум. друк. арк. 23,48. Вид. № 2334.
Тираж 110 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80